

Finansdepartementet

Angående betänkandet Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndigheten delar i stort delegationens förslag och bedömningar men har, utifrån de aspekter som myndigheten har att beakta, följande kommentarer.

Allmänna synpunkter

Ekobrottsmyndigheten anser att förslagen och bedömningarna i betänkandet till stor del är positiva ur ett brottsförebyggande och brottsbekämpande perspektiv. Ett tydligare uppdrag för de utbetalande myndigheterna samt en samordnad och utvecklad styrning och uppföljning av området inom regeringskansliet bedöms effektivisera arbetet med att minska de felaktiga utbetalningarna. Ekobrottsmyndighetens anser dock att delegationens arbete inte i tillräcklig utsträckning har beaktat brottsligheten, brottsbekämpningen och det brottsförebyggande arbetets betydelse vid orsaksanalyser och förslag på åtgärder rörande felaktiga utbetalningar. En stor del av de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen sker genom ett avsiktligt agerande, ofta av kriminella aktörer. Ekobrottsmyndigheten anser mot den bakgrunden att betänkandet generellt inte är tillräckligt tydligt i sin begreppsapparat. Ekobrottsmyndigheten som har stor erfarenhet av brottsbekämpning inom välfärdssektorn anser att en grundlig orsaksanalys till de felaktiga utbetalningarna är en förutsättning för att rätt åtgärder ska kunna vidtas. Det är viktigt att skilja på de felaktiga utbetalningar som kan antas bero på brottsligt förfarande från andra former av felaktiga utbetalningar eller överutnyttjande.

Avsnitt 5 Samlad styrning och tydligare ansvar

5.3.2

Delegationen föreslår att de utbetalande myndigheternas instruktioner kompletteras med ett uppdrag att arbeta med riskhantering samt vidta kontroller i förebyggande och upptäckande syfte. Av myndigheternas instruktioner bör också framgå att de ska samverka i arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar och motverka bidragsbrott. Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget lyfta frågan om att berörda myndigheter också bör ingå i det av regeringen initierade nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott.

Ekobrottsmyndigheten anser att de utbetalande myndigheterna, genom sina erfarenheter och kunskaper om felaktiga utbetalningar, kan bidra med värdefull kunskap till utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet.

5.5

Ekobrottsmyndigheten delar delegationens bedömning att det behövs en rättsligt reglerad skyldighet för arbetslöshetskassorna att ha en intern styrning, kontroll och riskhantering samt att de också bör ha ett återrapporteringskrav motsvarande vad som föreslås för de utbetalande myndigheterna. Erfarenheter från Ekobrottsmyndighetens operativa verksamhet visar att det inte är ovanligt att arbetslöshetskassorna utnyttjas av kriminella och det är därför viktigt att kassorna så långt som möjligt omfattas av samma skyldigheter som de utbetalande myndigheterna.

Avsnitt 6 Ny organisation för helhetssyn på felaktiga utbetalningar och överutnyttjande

6.1

Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget om inrättandet av ett råd för korrekta utbetalningar. Efter initiativ från Försäkringskassan finns redan en pågående myndighetssamverkan mot välfärdsbrottslighet, Motståndskraft hos Utbetalande och Rättsvårdande myndigheter, mot missbruk och brott (MUR). Ekobrottsmyndigheten anser att behovet av organiserad myndighetssamverkan för att motverka angrepp på välfärdssystemen är väl tillgodosett genom detta samarbete och det arbete som finns mot organiserad brottslighet. Det är genom direkt samverkan mellan myndigheter som erfarenheter och kunskap kan delas mest effektivt. Om behov av lagändringar eller andra åtgärder från regeringens sida identifieras, kan myndigheterna inleda en dialog med företrädare för regeringen eller inkomma med förslag till regeringen. Delegationens förslag med ett råd som ska ledas av en statssekreterare och där företrädare för vissa myndigheter ingår riskerar att inte leda till det operativa utbyte av kunskap som bedöms som mest effektivt i sammanhanget. Förslaget innebär en konstruktion av samverkan som inte främjar samverkan enligt den svenska förvaltningsmodellen.

Avsnitt 7 En modell för återkommande omfattningsstudier

7.1

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om införande av en modell som möjliggör återkommande studier av omfattningen av felaktiga utbetalningar och dess orsaker. Modellen bör utformas så att det blir möjligt att särskilja på avsiktliga och oavsiktliga fel samt ringa in de utbetalningar som kan bedömas som ett resultat av brottslig verksamhet. Vid analyser av orsaker till felaktiga utbetalningar är det därför viktigt att det arbete med lägesbilder m.m. som bedrivs inom det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet fångas upp.

Avsnitt 9 Förhindra felaktiga utbetalningar och överutnyttjande

9.3

Delegationens föreslår att de fem utbetalande myndigheterna och Bolagsverket, Skatteverket samt Inspektionen för vård och omsorg (IVO) får i uppdrag att redogöra för vilka förutsättningar som behöver förbättras för att tidigt och systematiskt upptäcka oseriösa och

kriminella aktörer som verkar inom välfärdssystemen. Ekobrottsmyndigheten vill i det sammanhanget lyfta fram behovet av ett regelverk som möjliggör informationsutbyte mellan de utbetalande myndigheterna och de brottsbekämpande myndigheterna.

Avsnitt 10 Upptäcka och hantera felaktiga utbetalningar

10.4

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att ett administrativt sanktionssystem vid sidan av bidragsbrottslagen utreds på nytt. Ekobrottsmyndigheten delar delegationens uppfattning att ett syfte med ett administrativt sanktionssystem är att avlasta rättsväsendet hanteringen av mindre allvarliga förseelser. Ett annat viktigt syfte med att införa ett sådant system är att stärka skyddet av välfärdssystemen, eftersom en stor del av de felaktiga utbetalningarna idag inte träffas av någon sanktion från samhällets sida.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Monica Rodrigo. Biträdande rättschefen Birgitta Resenius har deltagit i den slutliga handläggningen. Ärendet har föredragits av verksjuristen Thomas Saltin.

Monica Rodrigo

Thomas Saltin

Expedition till
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
fi.ba.tot@regeringskansliet.se
ju.a@regeringskansliet.se